Ч. 261 (4

Ч. 2… …бота, 22. листопада 1941. Ціна 30 сот.

F

КРАКІВСЬКІ ВІСТІ

щоденник, виходить кожного дня, крім неділь і свят

АДМІНІСТРАЦІЯ: Краків, Райхсштрассе 34. Тел. 236-38
РЕДАКЦІЯ: Краків, Ожешкової 7. — Тел. 104-81

„Krakauer Nachrichten" — Tageszeitung.
Administration; Reichsstrasse 34.
Schriftleitung; Orzeszkowagasse 7.

ПЕРЕДПЛАТА в краю і за кордоном: місячно . . . . . . 6 зол.
Курс 1 нім. марки = 2 зол., 5 чеських корон = 1 зол., 5 слов. кор. = 1 зол.

Успіхи німецьких військ в луці Донця

та на середньому відтинку східнього фронту

ГОЛОВНА КВАТИРА ВОЖДА, 21. 11. Головне Командування Німецьких Збройних Сил подає:

Бої в луці Донця та на середньому відтинку східнього фронту позначились дальшими оягами. Під Петербургом заломалися у вогні німецької оборони спроби ворожого вилому.

Вночі під 20 листопада біля англійського побережжя, швидкі човни заатакували сильно конвойований транспорт і затопили два ворожі торговельні кораблі, між ними один корабель-цистерну, загальної містоти 9.000 тон; два дальші пароплави поцілено торпедами і мабуть затоплено. В черговому нічному наступі прийшло до бою зблизька з англійськими сторожевими та скорими човнами, при чому від зудару одни німецький скорий човен важко ушкоджено. Підчас боротьби почали тягнути цей човен інші скорі човни до берега, але на закруті мусіли його залишити і човен затонув. Після успішного відбиття ворожої летунської атаки в досвітних годинах всі інші човни повернулися до своєї бази.

Боеві літаки, що переводили збройні розвідки, ушкодили вдень бомбами англійський стежний човен на морі біля Англії.

У північній Африці йде далі протинаступ німецько-італійських військ. Німецькі боеві та спадні літаки розбили англійські скупчення повзів та вантажних самоходів на лібійсько-египетському кордоні. Біля Марса Матрук бомбардовано з добрим успіхом військові обекти. Ворог втратив у летунських боях 4 літаки.

Від 12 до 18 листопада втратило англійське летунство 43 літаки. В тому ж самому часі пропало в боях проти Англії 6 власних літаків.

6 большевицьких дивізій втратило у 3-х днях всі повзи

БЕРЛІН. — На кількох відтинках східнього фронту погода дозволила почати нові офензивні дії і перші звіти з тих днів повідомляють про нові успіхи. Коли в останніх трьох днях взято в полон 10.000 вояків, то це однозначне з розгромом щонайменше одної совітської дивізії, а коли в тому ж часі знищено 171 совітських повзів, то це число каже, що яких 6 большевицьких дивізій втратило всю свою панцирну зброю. Крім цього безупинні атаки летунства розбили у багатьох місцях спроби большевиків реорганізувати свої частини. Одні тільки спадні літаки знищили вчора на невеличкому просторі 11 гармат і 230 вантажників.

През. мін. Філов про болгарсько-турецькі взаємини

СОФІЯ. — В своїй промові перед парляментом президент міністрів Філов обговорив також відношення Болгарії до Туреччини. Він зазначив, що обосторонні взаємини розвинулися якнайкраще в дусі пакту про приязнь і заяви з лютня цього року. Коли і були круги, які намагалися заламутити ті взаємини з огляду на міжнародне положення, то це не повелося. Болгарія сподівається, що буде жити також і в майбутньому в довірі і в приязні з Туреччиною

Тойо у Тенна

ТОКІО. — Японський цісар прийняв у четвер пополудні японського міністра закордонних справ Тойо. Як подають, міністер закордонних справ склав звіт про хід американсько-японських розмов у Вошингтоні. Як подають, цісар ставив міністрові закордонних справ Тойо різні питання.

—o—

Туреччина будує серіями літаки

АНКАРА. — Турецький посол Атай, опублікував у четвер у вступній статті урядового органу „Улюс" цікаві подробиці про те, як Туреччина будує серями літаки. Він ствердив, що після довшої підготови це серійне будівництво почалося тепер насправді, при чому зрештою мотори для літаків та ряд летунських інструментів мусять все ще привозити із закордону. Все ж таки в турецьких фабриках виконують тепер всі інші роботи при будові тих літаків аж до фабрикації менших моторів і також в цьому напрямі сподіваються небаром успіхів.

„Ніяких військ до Европи"

НЮ-ЙОРК. — Ніяких північно-американських військ до Европи" — це, як заявив сенатор Тафт, повинно бути сьогодні кличем республиканських кандидатів, які при найближчих виборах будуть старатися за перемогу в репрезентаційному домі. Сенатор підчеркнув те, що маленькі більшості, що їх одержав уряд тепер при постановах про закордонні політичні питання, є доказом на те, що в Злучених Державах існує велика нехіть проти висилання війська на війну до Европи через Атлянтик. Він є тієї думки, що республиканці цим кличем моглиб осягнути більшість в репрезентаційному домі.

—o—

Альфред Розенберг

Призначення Альфреда Розенберга керманичем новооснованого міністерства для занятих східних областей виростає на подію першорядного політичного значіння, раз з уваги на сам факт, що таке міністерство взагалі створено, а по друге, з уваги на особу міністра.

Покищо, мабуть, зайвим було би надто спинятись над суттю і завданням цього важливого уряду. Зате про індивідуальність Альфреда Розенберга, як політика, можна багато сказати, бо він є в констеляції найближчих співробітників Фірера зорею найпершої величини.

Загально відомо, що він є уроженець балтійських земель, кінчив там середню школу, зачав там свої політехнічні студії (А. Р. є з фаху архітект), які потім продовжував в Москві, знає добре російську мову, прегарно знає Росію, а большевизм пережив особисто в себе на батьківщині, в Москві й на Кримі.

Революційному нац.-соц. рухові віддав Альфред Розенберг безсмертні прислуги як його передовий теоретик, як коментатор й полеміст, що на стовпцях чолового партійного органу, в інших партійних видавництвах, в числених брошурах й публікаціях, а вкінці як промовець — займав становище до всіх підставових й злободенних питань політики руху, формуючи її тези, що потім ставали добром загалу. Таким чином власне він в головній мірі промостив їм шлях до умів й сердець мільйонів німецького народу. Не є тому припадковим факт, що при будові великанського, на сотні тисяч учасників обчисленого стадіону для партійних конґресів в Нірнберзі, вмуровано в угольний камінь фундаментів, на вічну память поколінь, тільки дві книжки: Адольфа Гітлера: „Моя боротьба" й Альфреда Розенберга: „Міт 20. століття".

Безумовно, варто було би написати широку й ґрунтовну студію не тільки про цей твір, але й взагалі про цілу теоретичну систему Альфреда Розенберга. Тут хіба слід звернути увагу на головну її тезу, яка становить неначе центральну, архимедову точку, на котрій ця система стоїть і з якою вона паде. Є це його поняття р а с и.

З цього поняття він із залізною послідовністю конструує будівлю нової політичної віри, котру вважає мітом 20-го століття. Незаперечним фактом є, твердить А. Розенберг, що трівалі твори в історії людства валишили тільки народи. Нема анонімної історії. Є тільки історія означених, данних, живих народів. Нема теж анонімної, а тим менше якоїсь „загальної", людської культури. Є тільки культура індійська, перська, грецька, римська, арабська, нордійсько-германська і т. д. Всі ці культури були культури чисто національні, а що головне: культури, які виплпвали з чистої раси цих народів. Раса, себто кров тих великих народів, діяла через них як основна, пробоєва сила, даючи на зверх окремі, єдині й неповторні конструкції в ділянці культури, мистецтва, релігії, державних форм, права, моралі і т. д. Хилилися до упадку, а зголом пропадали ці культури тільки тоді, коли спроневірювалися природою усвяченому законові чистоти раси й мішалися з одиницями чужих рас, наслідком чого в масу

їх чистої крови вливалися розкладові елементи, які підточували первісний зміст зі середини, перетворюючи його в безвартісну, слабу й бастардову мішанину. Розвал мусів тоді наступати як безапеляційний присуд природи.

Переходячі до ролі й значіння нордійсько-германської раси в історії Европи Альфред Розенберґ у першій лінії зупиняється над смертельною для неї загрозою з боку жидівства. Поза жидівством він не бачить взагалі ніякої іншої справжньої небезпеки для своєї раси, яка є покликана відіграти рішальну ролю в нашу добу й тому пробоєвим гаслом новітнього німецького національного руху він вважає не тільки повне відокремлення від жидівства, але й безоглядну та безкомпромісову боротьбу з ним у світовому масштабі. Іншого виходу для німецького народу Альфред Розенберґ не бачить.

Фортецями, в яких закопалося сучасне жидівство й з яких веде свій безжалісний наступ на сучасну нашу культуру, є не тільки новітня демократія, парляментаризм, капіталізм, література, мистецтво і інше, але, в першу чергу, комунізм. Нема найменшого сумніву, що по своїй суті комунізм є найчистішої води витвором жидівської душі й жидівської раси, а дійсність показала, якої кровожадної, дикої тваринної й сліпої. Отже зудар між Німеччиною й комуністичною Росією Альфред Розенберґ вважає за конечність неминучу. Рідко кому довелося, як йому, тепер стати у проводі тієї установи, що має за завдання перевести повну ліквідацію наслідків близько чвертьвікового панування комунізму на зайнятих областях Сов. Союзу.

Факт, що в орбіті безпосередніх впливів тієї діяльности найдеться велика частина великого материка, а то під кермуванням державного комісара України Еріка Коха, творить переломовий, історичний момент і в нашому національному житті.

Д-р Павло Лисяк.

Як Кривий Ріг творить нове життя?*)

Після цього всього, що сказано досі, треба присвятити ще хвилину уваги самому містові Кривий Ріг, бо мабуть, як у ньому, устійнюється в сучасних умовинах життя всіх міст України. До того ж не треба й додавати, що від міст, їх активности та якости їх праці залежитиме загальне формування України та її образ у чужинців і тепер і в майбутньому.

На втіху собі мусимо сказати, що коли маса українського народу — село — піднялося швидко після розвалу большевицької тюрми на ноги, то тимбільше не залишилося позаду нього й українське місто, в нашому випадку Кривий Ріг, та що зокрема інтелігентська та інтелектуальна його частина виявилася в посовітських умовинах найсвідомішою і найрухливішою. Історія зясує напевно колись всі почини тієї провідної групи, а монографія Кривого Рогу буде могла з гордістю зазначити, що вже до кількох днів після добуття міста українські інтелігенти й інтелектуалісти стояли вже на всіх його важніших стійках. Серед них, тих перших пробоєвиків, треба вписати й Криворізьку Міську Управу, на чолі якої стоїть незвичайно енергійний п. Шерстюк, секретарем є п. Олійник, а два найважніщі відділи ведуть: торговельний — п. Лісовий та здоровний п. Лимарів. Це завдяки їм та гуртові таких, як вони, співробітників наладнано власними силами вже до 1. жовтня міський водогін, електрівню та інші конечні установи. Водночас почалася повною парою відбудова поруйнованих шахт, над якими большевики „знущалися“ найбільше, та порозбиваних і пограблених підприємств. Ця відбудова, у якій почесну ролю відіграла Спілка Українських Інженерів, мала таке темпо, що вже в перших днях жовтня крім 66-ох приватних майстерень, які інтензивно заготовляли свою продукцію для продажі, працювало 130 різних фабрик, за що військовий комендант міста висловив спілці своє повне признання. Важніші з цих фабрик — це чавунно-ливарний завод „Металіст“ при Українській вулиці, що працює сьогодні повною парою (продукція: плуги, сівалки, плити до печей і т. д.), артіль „Місцепром“ і цегольня тресту „Руда“, які випускають 2,5 міл. цегол, хемічний завод, що почав виріб мила та фарб, недавно тільки заснована шкіряно-футряна фабрика, яка підготовляє продукцію повстяних чобіт, кожухів та всякої шкіри і нарешті кооператива риболовів „Карачуни“, яка за 15 днів жовтня вловила 7.950 кг. свіжої риби.

НЕЗАБАРОМ ЗАПРАЦЮЮТЬ УСІ ШАХТИ І ЗАВОДИ.

Та в Кривому Розі важні не малі фабрики й фабрички. Найважніші в ньому шахти та рудокопи, що й зробили цю округу віссю Совітського Союзу і які большевики по чортівськи просто понищили: попідпалювали, порозсаджували динамітом, позатоплювали водою. Спілка Українських Інженерів звернула на ці шахти найголовнішу увагу. Це покищо підготовна робота — порядкують шахтні дворища та майдани, збирають порозкидане майно, випомповують зі шахт воду. Іде це поволі, а всетаки йде: у деяких шахтах наладнані вже компресори та механізми і за кілька день 4—5 шахт піде в рух. Потім підуть інші і дадуть працю десяткам тисяч робітників, як дають її вже сьогодні пятьом першим тисячам.

Десяткам тисяч робітників!.. Ніхто не уявляє собі, що таке робітник у Совітах, де всі деклямували про його рай, але й всі експльоатували його так, як це було можливе хіба десятки літ тому в кольоніях. Як відносилася „робітнича“ влада до робітників — це видно в Кривому Розі на „поселках“, тобто призначених на мешкання для робітників групах бараків. Зокрема призначені для робітників-українців бараки Грішино та Сорокіно самі ж робітники справедливо перезвали у щоденній мові на „Собачівку“ та „Соловки“. Це півровалені буди серед багна й сміття, справді гідні собак. Не кращі й інші „поселки“, що мають назву „Шангай“ та „Випханка“. А коли я говорив у Собачівці з одним робітником й дивувався, як він може жити у тій своїй норі, він тільки розклав руки:

— „Якось так, каже він, з року на рік чекали ми. Обіцяли нам гарне помешкання, збільшення платні, зменшення норм і робучого дня. У практиці давали нам все навпаки. „Втарое Крепосное Право Бальшевіков“, — пробував зажартувати відомим тут перекрученням букв КПБ(У). — А самі бачили, як жиди жили!“ — докинув і показав рукою в той бік міста, де стояли найкращі будинки.

Тепер тим робітникам моглоб всміхнутись. Але большевизм — це проклін: його хоч нема, то його наслідки тривають і це вони далі переслідують у формі порозбиваних варстатів праці тих робітників. А водночас той же большевизм своїми останніми агентами намагається ще бунтувати тих же робітників, щоб не брали надаваної їм Міською Управою роботи, не реєструвалися у відділах праці і т. д. Одначе — впливів агітації майже не відчувається.

РОЗМОВА З ОДНИМ ІНЖЕНЕРОМ І ОДНИМ ЛІКАРЕМ.

Знаю особисто дві цікаві постаті Кривого Рогу: інж. Фоменка і д-ра Лимаріва. Інж. Фоменко — це один з найдіяльніших у Спілці Українських Інженерів і про цю Спілку, її пляни та вигляди вміє він багато цікавого сказати. Це від нього знаю, що вона має вже своє бюро, що Управа Міста доручила їй розробити пляни продукції, враховуючи потреби міста, округи та всіх підприємств, що Спілка заснувала центральну хемічну лябораторію та творить товариства, які почнуть урухом[illegible] величкі підприємства й майстер[illegible] роблятимуть продукти першої потреб[illegible] Від цього теж інженера знаю, що спілка відчинила при вул. Богдана Хмельницького крамницю технічної кни[illegible] і це він одного дня ходив по всіх командах та запрошував поправною німецькою мовою всіх старшин німців:

— Приходьте на відкриття нашого клюбу. Побачите нашу домівку, бібліотеку, музей з великим геольогічним відділом. Приходьте!...

А д-р Лимарів? Одного дня ми заговорилися про умовини праці тутешніх лікарів під Совітами. І ось від нього почув я вперше про те, що в Українській Совітській Соціялістичній Республиці не було місця в медицині для українців. Їх не допускали ні до дослідної, ні до наукової, ні до практичної діяльности.

— Вірте, або ні, а за Совітів приймати хворих можна було тільки патентованим жидам. Тоді лікарі були тільки Міхмани, Кіршнери, Ханіви. Вони вирішували, чи робітник хворий і півживих гнали до праці. Були випадки, що троїли хворих і старих. Одна лікарка-жидівка навіть цим чванилася: „Навіщо має, казала, їсти та коштувати?“

А проте є 19 лікарів-українців у Кривому Розі — меткий і талановитий гурт, коли в місті працює вже лікарня з усми її відділами, коли зорганізовано швидку допомогу й санітарну стацію та урухомлено навіть рентгена. Врешті в українських руках сьогодні нагляд за санітарним станом міста, а всі лікарі ординують та приймають хорих. Навіть на селі організується опіка над здоровлям. Село Терни та Лозоватка мають великі лічниці, інш села — медичні пункти.

БУДЕННЕ ЖИТТЯ.

І нарешті треба сказати щось про те, як живуть пересічні люди, купці і що купують з того, що потрібне з харчів та найконечнішого. Так приходимо до величезної установи Міськторгу, яка мала в руках всю торговлю, та до Споживкопу, що мав обслуговувати села. Коли большевики втекли, першим завданням Міськради було забезпечити від грабежі залишене майно обох тих установ та обрахувати його. Було цього всього на півтора міліона карб. І це стало базою, яка дала змогу зорганізувати Мськторг та Споживчу Спілку (для села наново). Нині Міськторг постачає містові садовину і городовину, перевів реєстрацію населення, завів видачу карток та зліквідував отак черги, що були буденним совітським явищем. Міськторг розділює сьогодні у Кривому Розі хліб і має бюро яке наглядає за цінами. У нього 48 крамниць і 8 гуртівень — баз в місті, у нього власний транспортовий табор — 52 коней і врешті 2,420.000 карб. обороту в останніх 15 днях. Як на початок — не найгірше.

На цьому міг би я свій огляд життя Кривого Рогу закінчити, але він не був би точний, коли б я не занотував, що на днях відкривають тут Педагогічний Інститут з двома відділами: історичним та мовно-літературним. Вже упорядковують салі, кабінети, книгозбірні, комплетують особовий склад професорів та організують студентські доми. Як інформували мене, Інститут матиме катедри української літератури, історії та педагогіки. До 25 жовтня мали біля 800 заяв від вступників, при чому більшість вписалася на історичний факультет. Взагалі, сьогодні історія — найцікавіший на Україні предмет.

Тепер уже все. Можу ще тільки додати, що приємно й цікаво є обсервувати те молоде життя, яке твориться й розбудовується сьогодні в Україні. У кожному його прояві бачите всю життєву снагу та невміручість українського народу і, живучи попри це все, самі почуваєте радість, що й ви якесь маціньке колісятко у великій і складній машинерії цього життя та що належите теж до того народу, який стільки перетерпів, але якого майбутнє власне тому буде прегарне.

Я. К-ць.

*) Гл. „Кр. Вісті“ чч. 255 і 257.

Еріх Кох — Державний Комісар України

Еріх Кох, якого Фірер щойно кілька днів тому призначив Державним Комісарем України, вродився 19. VII. 1896 р. в Еберфельді. Після своїх трьохлітніх купецьких студій Еріх Кох почав працювати як службовик управи залізниць. Підчас світової війни Еріх Кох воював в рр. 1915—18 як фронтовий вояк. Опісля приймав діяльну участь в оборонній боротьбі німецького народу на Шлеську і в Рурському басейні. Саме у звязку з його діяльністю в Рурщині, французька окупаційна влада декілька разів арештувала Еріха Коха. Саме тоді він увійшов у ближчі взаємини з націонал-соціялістичним рухом. У р. р. 1922—28 Еріх Кох діяв як член окружного проводу націонал-соціялістичної партії в Рурщині. В 1926 р. влада третьої ваймарської республики звільнила його з державної служби за його політичну діяльність. У 1928 р. Фірер іменував Еріха Коха ґавляйтером Східньої Прусії. Еріх Кох у короткому часі зєднав цю важну під внутрішнім і зовнішнім оглядом провінцію, для націонал-соціялізму. Побіч того, що Еріх Кох поборов тоді величезні труднощі, він ще поклав великі заслуги для оздоровлення і відбудови тієї провінції як надпрезидент Східньої Прусії, яким його іменували в р. 1933. Він є також пруським державним радником, а від 1930 р. послом до райхстаґу.

Довгі літа праці на такому висуненому становищі, як Східня Прусія наблизили Еріха Коха також до питань закордонної політики і дозволили йому зібрати великий досвід з такої ділянки, як національна боротьба і боротьба за оборону кордонів. Тому, що Східня Прусія якийсь час безпосередньо межувала зі Совітським Союзом, державний комісар Еріх Кох має багатий досвід з ділянки оборони перед комуністичною небезпекою.

Відправа голов УДК і Делегатур краківської области

(Закінчення)

Д-р О. Котик-Степанович (Господ. Відділ), відмічує в праці і досягненнях господарській ділянці 2 етапи: 1) від часу польської війни до червня 1941 р., який на всіх відтинках господарського життя на українських етнографічних землях у Г. Г. дав побажані осяги; 2) від походу на Схід, чи радше від влучення до Г. Г. Галичини, від коли то українське господарське життя дістало опору і новий господарський диспозиційний центр у Львові. При обговоренні першого етапу ілюструє цифрами досягнення у поодиноких ділянках, кооперативнім, сільсько-господарськім, в організуванні нашого промислу, купецького стану та ремісництва.

В другому етапі відмічує певну дезорганізацію і втрати, спричинені в перших місяцях відпливом людей на схід. Дальше обговорює розвоєві господарські можливості українських етнографічних земель довоєнного Г. Г., звязаних тепер безпосередньо з Галичиною.

Дальше обговорює справи „біжучого дня" на відтинку села. Звертає головну увагу на справу контингентів (збіжевих, мясних і т. п.) і на справу переселення, знов-жеж на відтинку міста — на організаційний стан та оборону інтересів нашого купецтва. В справі контингентів поінформував про заходи перед компетентними повітовими і окружними владами у справі зниження чи радше зведення контингентів до реально можливих до стягнення границь. Ці заходи мали певні успіхи, головно на терені Лемківщини. Взиває серіозно трактувати ці справи і виконувати контингенти в означеному речинці.

Д-р П. Саноцький (Відділ Сусп. Опіки) ілюструє працю Відділу низкою цифер. І так зорганізовано: 1 дитячі ясла, 1 сирітський захист, 29 захоронок, 464 дитячих садків (ці останні разом з Відділом для шкільних справ), 20 бурс з 1329 питомцями, 7 дешевих кухонь, санаторію в Криниці; плянується оснування дому старців.

М-р В. Кушнір (Відділ культ. праці) зясовує ці завдання, які виринають перед УОТ, — а саме: схоплення в рямці організації як найбільшого числа українців, боротьба з неграмотністю, боротьба за новий побут українського села і міста, поширення сільсько-господарської грамоти, піднесення господарської культури, поширення і поглиблення нац. свідомости, поширення орієнтацій українця на окружаючі явища, засвоєння основ світорозуміння та світогляду, виховання чоловіка до спільноти, до спільного діяння в тяглій готовості жертвувати свій гріш, свій час, себе цілого інтересові загалу. В дальшому ході подав усі ці можливі шляхи, якими має йти праця УОТ, щоб осягнути поставлені в горі завдання. В тій цілі слід організувати освітні гуртки, гуртки для боротьби з неграмотністю, часописні гуртки, гуртки для приеднування членів та стягання членських вкладок, улаштовувати товариські сходини, нац. свята, екскурсії, організувати театр., хорові, забавові і т. п. гуртки. Спеціяльні зацікавлення жінок вимагають окремої орг. форми — жіночих секцій, які поза тим працюють у всіх інших гуртках УОТ.

Інж. В. Татомир (Відділ Оп. Мол.). Виїзд молоди на Схід і на роботи причинився до деякого занепаду праці. Завважує, що старше громадянство не доцінює ще як слід ваги виховання молоді, головно спорту. Слід при Референтурах Оп. М. організувати Комісії Оп. М. як допомічний орган, зорганізувати Курені Юнацтва і Курені Новиків (головно шкільні), переводити відправи для провідників Куріні і провідниць жіночих чот, організувати курси-табори, окремо для дівчат, присвячувати належну увагу тіловихованню, зорганізувати лещетарські змагання. Від добре наладнаної справи організації клітин молоді, добре поставленої справи виховання молоді,

В. ГІРНИЙ

Потойбік Сяну

„Потойбік Сяну" — це вже ніяка ревеляція ні для редакції ні для читачів. На сторінках „Краківських Вістей" появляються прецікаві репортажі з далеких українських просторів — з Київщини, Катеринославщини, — меткі кореспонденти „тримають палець на живчику актуальних подій". Тепер Галичина чи Львів це вже передпотопна тема. А одначе для мене — новина — маса тут прецікавого матеріялу. Признаюся Вам — я майже завидую людям, що пережили цей одинокий в історії експеримент. У Львові сказав мені один молодий письменник:

— Я два роки пізнавав большевію, а ще на три роки було б що пізнавати.

Інша річ, що наші письменники назагал — назагал „влаштувалися". Мусіли — на це не було ради — „переставлятися", мусіли кадити і „геніяльному" і конституції — найдемократичнішій на світі — і колгоспам — і робили це з меншим чи більшим почуттям міри і такту (про декого балакають, що цю міру перебрав) — але з літератури, як заявив мені один відомий поет, можна було незле жити і навіть поїздити по різних столицях „раю". А щодо гонорарів — вони були доволі високі: за маленький нарис (на один фейлетон) брав мій приятель 250 рублів, а це рівнялося пересічній місячній платні учителя. Мало цього — письменники — ці „переставлені" — мали доволі пригожу атмосферу для творчости. Наші львівські автори довгий час „їхали" на протипольськім (в розумінні б. „шляхетської" Польщі) конику. Одначе так довше годі було „тумана пускати", справа почала ставати „підозрілою", на це звернули увагу літературні енкаведисти, в роді Тудорів, і — ось наші львівські автори почали сягати по нові „сюжети": колгоспи, нові сільські порядки, тощо. Це все були ще все „невинні теми", — той чи тамтой вструнчув уже „оду до Сталіна", але більшість трималася в резерві — і чекала якогось неясного, але грізного кінця. І ось одного дня згаданий Тудор ніс уже зладжений список письменників на НКВД, але по дорозі в пасажу Міколяша поцілила його німецька бомба. Наші письменники відітхнули повною грудю: ходять тепер по Львові веселі і розсміяні, з ними ходять деякі радянські (одного з них — Головка я мав нагоду пізнати) — і тільки дехто трохи соромиться — це ті, що перебрали мірку.

Війна вирятувала їх — а бодай декого з них — правдоподібно від дуже сумного кінця. Та ще сумніший був би кінець тих, що пішли б — щиро чи нещиро — на „єдиний — ленінсько-сталінський шлях" і почали б по тій „лінії" продукувати „художню літературу". Я ось останній тиждень провів на читанні творів — Тичини, Рильського, Сосюри. Моє враження від цієї лектури... — але про це другим разом. Тут тільки під кінець згадаю, що вирятував наших мистців — письменників, артистів, учених, малярів — не хто інший, а сам... Хрущов (дехто каже, що й Корнійчук). Він звелів — підвладним собі енкаведам „щадити письменників і учених" і з них справді нікому нічого не сталося, крім хіба осіб, що анґажувалися політично. Це „ощаджування" — правдоподібно — мало саме закінчитися, але на щастя Тудора вбила бомба...

У Львові згадували мені, що за большевицьких часів пережили два міцні національні моменти. Перший це була пєса Корнійчука „Богдан Хмельницький", яку вони бачили в театрі, а згодом у фільмі. Враження — кажуть — було величезне: національний елемент — вибухав там часами з нечуваною силою експресії — це був по суті твір український, якого до речі так як і звичайних побутових українських штук в самій Україні не ставили. Це робили більше на експорт, для західніх земель, бо й сама тенденція цього твору: „волім под царя восточного, православного" — говорила сама про себе. Другим таким наркотиком для галичан була пісня „Україно моя, Україно", що її співала відома співачка, Петрусенко, яка потім померла в Одесі, кажуть загадочною смертю; на її похорони були непроглядні тисячі народу. Вона співала й інші українські пісні, багато з цих пісень накручено й на пластинки; взагалі це була дуже популярна співачка: я про неї чув навіть між полоненими. Мої співрозмовці любувалися тією піснею, хоча мелодія її, так як то буває здебільша у всіх піснях большевицької едиції — перерібка з російського циганського романсу оклепаного „Палюбіл я девіцу", а проте слова, зокрема кінцевий рефрен „Україно моя, Україно", могли декому хто не визнається, навіть подобатись.

Петрусенко з натхненним серцем співала цей рефрен: „Україно моя, Україно" — і може збирала надто бурхливі оплески, тому справа виявилася надто небезпечною. У большевиків усе так бувало, що небезпечно було виростати понад голови. Краще було бути — тим меншим. Небезпечно її за гарно співати та ще по українськи і про Україну. Бідолашна Петрусенко перебрала мірку. А шкода її...

вповні залежить успіх на всіх інших ділянках нашої суспільної праці.

Після звітів кермачичів забрала ще слово п-ні **К. Паліїв**, яка зложила короткий звіт з акції допомоги полоненим та д-р **Р. Глинка**, який склав звіт з акції допомоги українському студентству. І так по день 19. 11. ц. р. зібрано на цю ціль в Г. Г. — 152,113,97 зол., в Німеччині по день 31. 10. ц. р. — 93,581,70 золотих, разом — 245.695,68 золотих. Від 1. 1. до 18. 7. ц. р. розділено 146 стипендій на суму 111.570,00 зол., допомог на суму 8.843,22 зол. і позичок на суму 4.485,20 зол. — разом 124.898,42 зол. Дня 19. X. ц. р. розділено 84 стипендій на суму 17.410 зол. місячно. Деяка сума є ще преліміновано на стипендії для студентів з Галичини.

Над звітами розвинулася жива дискусія.

Дир. Гладишовський (Балигород). Через відплив інтелігенції праця по УДК. і Делегатурах є важка а також фінансова база послаблена. Тому слід упростити звітування та зменшити адміністраційні кошти звязані зі звітуванням. Порушує справу розпізнавальних карток з уваги на специфічні умовини на Лемківщині, справу уживання ґрунтів наших поселенців в Америці, за що рідня мусить платити тепер аренду.

Д-р Солтикевич (Ряшів) торкається справи самовільного відпливу інтелігентних сил. Завважує, що слід занятися цим нашим учительством, яке ще досі вчить по польських селах та заопікуватися нашими купцями, щоб вони надалі могли залишитися на своїх становищах. Слід збільшити кількість відправ так, щоб вони відбувалися принайменше раз на 3 місяці.

Ред. Волинець (Криниця). Треба подумати про світлиці при УДК, де молодь моглаби сходитися на гутірки, бо це причинилобися до оживлення нашого життя. — Піддає думку, чи видача розпізнальних листків не могла б стати новим джерелом приходів УДК? До таборів слід приймати головно місцеву молодь. Для належного ведення культ.-освітньої праці слід випрацювати готові реферати та інсценізації. Порушує справу прохарчування в бурсах.

о. Яхимович — порушує справу національного привіту, якому слід надати одну форму, завести одну, хочби і вищу членську вкладку, для підкріплення боротьби з неграмотністю наділювати допомогою тих, що вже навчилися читати і писати.

Д-р Черкавський (Ярослав). Слід ввести одноцілість у фінансових справах УДК і Делегатур. Працівники УДК повинні частіше виїздити в терен, бо це має свою вагу для праці на місцях. Слід подбати про концесії для наших кооператив на ведення підприємств.

Проф. Мартинець (Сянік) жаліється на шкідливу для нас втечу наших людей з харчевих урядів, як теж на великий брак наших учителів для вселюдних шкіл. Піддає думку, чи з уваги на брак зимового одіння у сільської молоді не можна булоб пересунути шкільних ферій на зимові місяці.

Д-р Лазор (Романів) питає чи не можна б перевести виміну робітників, що працюють в Німеччині? Порушує справу полонених.

Проф. Левицький (Криниця) торкається справ виховання молоді. Тягар виховання спочиває на учителеві або на молодих, що самі потребують ще виховання. Слід стосувати нові методи виховання, зокрема звернути належну увагу на тіловиховання.

Ред. Зибликевич (Перемишль) порушує справу взаємовідносин між УЦК і Українським Краєвим Комітетом, при чому висловлює побажання, щоб по можности остаточне устійнення цих взаємин приспішити. Завважує, що у нас покутує все ще комплекс меншевартости, завдяки чому ми є податливі на різні поголоски, а в дійсності, це втеча від обовязків та відповідальности. Це наше недомагання використовують як слід наші сусіди. Велику вагу відограє тепер місто, тому посиленню українського елементу по містах треба присвятити особливу увагу. В тій цілі добре було б призначити один місяць цій акції, цебто ударній кампанії за урбанізацію.

Інж. Артюшенко (Перемишль) вказує на потребу нашої духової мобілізації, бо без цього не може бути видайности праці, зокрема у господарській ділянці, жаліється на брак фахівців, головно аґрономів.

М-р Утриско (Ясло) порушує справу кооперативи здоровя в Крамній, справу достави харчів для бурс, справу вояків — українців б. пол. армії, що перебувають тепер у Швайцарії, та вказує на потребу видання списку цензурованих аматорських вистав, щоб не треба було за кожним разом представляти владі по 2 оригінали.

По дискусії, що стояла на високому рівні, забрав ще слово Діл. Керманич УЦК. ред. **В. Глібовицький**, який кинув кілька думок на тему допомоги полоненим і вишукання людей до праці, які часто через збіг обставин сидять десь у глухім куті і марнують свої здібности.

Відправу закінчив Провідник УЦК. проф. д-р **В. Кубійович** коротким кінцевим словом, в якому подякував усім учасникам за участь у відправі з закликом до дальшої творчої праці.

ВІСТІ ЗІ ЛЬВОВА І З КРАЮ

Львів, листопад 1941.

НАРОДНІ ШКОЛИ БЕЗ УЧИТЕЛІВ.

З ріжних повітів краю приходять невеселі вістки про те, що в багатьох селах бракує українських учительських сил, що сотні й тисячі дітей не можуть користати з добродійства школи просто тому, бо нема їх кому вчити. В деяких повітах цей стан загрозливий, в деяких просто катастрофальний. Так напр. у Турчанщині, яка й за Польщі належала під оглядом розбудови народнього шкільництва до найбільш занедбаних повітів, аж 3.694 дітей шкільного віку у 24 селах залишилося тепер без школи й учителів. А в багатьох селах того повіту на дві, а то й три сотні дітей припадає всього один учитель! Щоб навчання могло там іти менш-більш нормально треба ще отягнути до праці 219 учителів. Чи може їх нема? Ні, вони є, але — як інформують „Самбірські Вісті" (ч. 25 з 30.10 ц. р.) — багато вчителів не йде взагалі на село учити, але шукає „теплих" місць у місті по різних установах. По інформаціям зі шкільної референтури в Самборі виходить, що в Турчанщині коло 50 учителів відмовилося йти працювати туди, де дістали призначення, а велика кількість учителів заразом не зареєструвалася на вчительську працю.

Цей факт — а подібне явище можна заобсервувати в цілій низці повітів — свідчить не надто похлібно про наше народне учительство та його патріотизм. За Польщі воно було цілими сотнями, а то й тисячами позбавлене змоги працювати серед рідного народу у своєму фаху, а тепер, коли така можливість є, коли його до тої почесної праці просять та закликають, воно дезертирує з фронту своєї праці, залишаючи на поталу темноти цілі тисячі українських дітей.

Невже не буде способу, щоб усіх таких учителів-дезертирів спрямувати туди, де їх місце — до школи?

ПЕРЕЙМЕНОВУЮТЬ ЛЬВІВСЬКІ ВУЛИЦІ.

Перейменовування львівських вулиць іде далі. Наші попередні замітки в цій справі доповняємо таким новими даними: вул. Руську прозвали тепер Райсенштрассе, вул. Лесі Українки (передше Скарбківську), при якій міститься театр II імени, прозвали Альтштадтштрассе, вул. Шептицьких — Штерштрассе, вул. Шумлянських — Вішофштрассе, вул. Петра Скарги, при якій міститься Український Шпіталь ім. Митрополита Шептицького — Шпітальштрассе, вул. Словацького — Семінаріюмштрассе, вул. Оссолінських — Постштрассе, вул. Зіморовича — Агронштрассе, вул. Хорущини — Цу дер гоген ґассе, вул. Малецького — Беренштрассе, вул. Сокола — Фалькенштрассе, вул. Длугоша — Розенштрассе, вул. Зибликевича — Фіхтенштрассе, вул. Вірменську — Біргерштрассе, вул. Подлевського — Кольоніенштрассе, вул. Валову — Вальштрассе, вул. Янівську — Вестштрассе, вул. Городецьку — Вінерштрассе, вул. Яблоновських — Карпатенштрассе, вул. Боїмів — Фарберштрассе, вул. Лукасінського — Ґльокенштрассе, площу св. Духа — Ріттерпляц, Стрілецьку площу — Шпітценпляц, вул. Стрілецьку — Шпітценштрассе, вул. Рейтана — Райтерштрассе, вул. Камінського — Штайнштрассе, вул. Уейського — Цвіллінґштр., вул. Дідушицьких — Вольфенштрассе, вул. Костюшка — Вінтерштрассе, вул. Сикстуську — Сікстусштрассе, вул. Фридрихів — Ерікаштр., вул. Мохнацького — Блюменштрассе, вул. Кадетську — Бескіденштрассе, вул. Нікоровича — Бібліотекштрассе і т. д.

В доповненні до попередніх заміток у цій справі подаємо ще такі нові назви львівських вулиць: вул. Бляхарська називається тепер Клемпнерштр., вул. Камінського — Штайнштр., вул. Хорущини (за большевиків: Чайковського) — Цу дер Гегенґассе, її продовження в напрямі Цитаделі (кол. вул. Калєча) — тепер Фестунґсштр., вул. Коральніцька — Кораллєнштр., площа Домбровського — Бурґпляц, площа Капітульна — Капітольпляц, вул. Сташіца — Наймондштр., вул. Падеревського — Сенаторштр., вул. Кубалі — Екштр., вул. Фредри — Гіршґассе, вул. Лозінського — Тульпенштр., вул. Танської — Гогер Веґґассе, вул. Пілсудського (кол. Панська) — Гавптштр.

ЩЕ ПРО ПРОВІНЦІОНАЛЬНІ ЧАСОПИСИ.

Вже кілка разів подавали ми на сторінках „Крак. Вістей" менші і більші замітки, а навіть писали одну статтю, про українскі провінціональні часописи, яких число — як виявляється — доходить у краю до 30. Для повноти додаємо ще, що такий повітовий часопис мають у себе також міста: Теребовля („Теребовельські Вісті") і Товмач („Наша Будучина"), про що ще ніде не згадувано.

Коли ми вже при цих часописах, то позволимо собі замітити, що між ними на одно з перших місць вибиваються „Самбірські Вісті", які виходять двічі на тиждень (досі 29 чисел), під редакцією молодого інтелігентного вчителя п. Костя Кузика (відповідальний редактор проф. Іван Филипчак).

З ПОЛЬСЬКИХ СПРАВ.

Під патронатом Окружного Ревізійного Союзу у Львові, що міститься в будинку Центральної Каси Рільничих Спілок при вул. 3. Травня 11 (тепер: 22 Червня), зачинають відновляти свою діяльність польські кооперативи. Покищо зачинають працювати перші осередки польської кооперації на нашому терені, а саме кооперативи молочарські, що існують уже в кільканадцятьох місцевостях Львівщини і сумежних повітів. Акція для віднови кооператив по інших польських чи спольщених місцевостях ведеться дальше. Надіються, що незабаром будуть відкриті у Львові кооперативи споживачів „Єдносць".

З УКРАЇНСЬКОГО ТЕАТРУ.

В днях 17. і 18. XI. відбувся у львівському оперному театрі „Балетний вечір" у двох частинах: І. частина — „Сільська кохання", музика К. Даньковича, II. частина — „Мрії старого композитора", музика Й. Штравса в опрацюванні Я. Барнича. Постановка: Е. Вігілєв, диригент: Я. Барнич, хормайстер: Я. Вощак. Декоративне оформлення дав М. Радиш. За мистецьку сторінку відповідає В. Блавацький.

Ця балетна вистава, виконана вперше у Львові виключно силами українського театру, пройшла з повним мистецьким і касовим успіхом (саля на обох вечорах була випродана до останнього місця). Це нова сторінка діяльности нашого столичного театру, що через побутово-етнографічні песи переходить поволі до поважнішого репертуару з української (інсценізація „Батурина" Лепкого) та світової літератури („Скупар" Молієра) і береться також до опер, а навіть до окремих балетних вечорів. Остання, наскрізь удатна імпреза є доказом, що маємо у Львові власні сили до виконування навіть зовсім нелегких творів хореографічного мистецтва.

СУДИ У ЛЬВОВІ ТА В КРАЮ.

З днем 20. ц. м. зачинає працю Городський Суд у Львові, один для міста і львівського повіту. Суд міститься там, де і давніше, а саме при вул. Казимирівській ч. 34. Компетенції суду підлягатимуть справи цивільні, карні, екзекуційні,

спадкові та інші неспірні і взагалі майже всі ті справи, які підлягали городським судам перед війною. В найближчому часі, після переведення ремонту будинку, урухомлять також Окружний Суд та Прокуратуру.

Поза Львовом діють уже суди в деяких місцевостях, а в деяких зачинають свою працю в найближчих тижнях.

СМЕРТНІСТЬ У ЛЬВОВІ.

В часі від 1. до 31. жовтня ц. р. померло на терені Львова загалом 795 осіб, з цього числа 609 постійних мешканців міста. Наслідком нещасливих випадків померло в жовтні 75 осіб.

МАКСИМАЛЬНІ ЦІНИ НА ЯРИНУ.

Щоб не допустити до звишки цін на товари щоденного вжитку, вийшов новий розпорядок посадника, в якому подані максимальні ціни на ярину й овочі (попередній розпорядок у цій справі тимсамим анульовано). Хто буде підвищувати ціни, підлягатиме строгій карі.

З ЛЬВІВСЬКИХ ТРАМВАІВ.

Від недавна всі таблиці на переді львівських трамваїв, що орієнтують публику про напрям їзди, мають тільки німецькі написи.

Львовянин.

—о—

НОВИНКИ

КАЛЕНДАР

ЛИСТОПАД.

22. Субота — Мч. Онифора
23. Неділя — 24. по Зісл. св. Духа

— ПОВІДОМЛЯЄМО ВСІХ ЗАМОВЛЯЮЧИХ У НАС КНИЖКИ, що покищо ДО ГАЛИЧИНИ не можемо книжок висилати, бо пачок до Галичини пошта ще не приймає. Усі такі замовлення просимо спрямовувати на адресу: „КНИГОТОРГ", ЛЬВІВ, вул. Чарнецького ч. 12.

„Українське Видавництво".

— ПОВІДОМЛЯЄМО ВСІХ П. Т. УЧИТЕЛІВ, що ні денників ні програм навчання на складі не маємо і тому просимо їх у нас не замовляти.

„Українське Видавництво".

— ПАНАХИДА ЗА ДУШУ БЛ. П. Д-РА КОСТЯ ЛЕВИЦЬКОГО. Український Допомоговий Комітет у Кракові повідомляє, що в неділю, дня 23. листопада в год. 12.45 відправиться в греко-катол. церкві у Кракові, при вул. Вісьльній 11, Панахиду за спокій душі Голови Української Національної Ради у Львові д-ра Костя Левицького.

— УРОЧИСТА АКАДЕМІЯ. В неділю 23. листопада ц. р. в год. 16-ій (4 попол.) в Берліні в салі Гемайндегавз Люїзенкірхе на Шарльоттенбургу при Кірхпляц ч. 5. відбудеться урочиста академія з нагоди 20-ліття Великої Жертви під Базарем. — У програмі академії: реферат учасника полк. М. Шраменка, апель поляглих, деклямації, збірна рецитація та виступи наших відомих співаків (чок): п. Л. Корецької і п. О. Орленка-Гишки та нашої піяністки п. А. Джулинської. Перед академією біля 12. год. в греко-католицькій церкві при Ґрайфенгаґенерштр. 10, та в православній церкві при Кльостерштр. 73 відбудуться урочисті панахиди за поляглих під Базарем.

— БІБЛІОТЕКА НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМ. ШЕВЧЕНКА у Львові звертається до всіх видавництв, редакцій та авторів і приватних жертводавців збирати й передавати свої видавництва, що появились за межами Східньої Галичини від серпня 1939 р., або просто на адресу бібліотеки (Львів, вул. Чарнецького 24), або за посередництвом Музею Визвольної Боротьби України у Празі (Прага-Нусле, Ґутенштейнська 6) та „Українського Видавництва у Кракові (Кракав, Райхсштр. 34), зазначуючи, що це для бібліотеки НТШ.

— УПРАВА УКРАЇНСЬКОЇ СВІТЛИЦІ в Кракові повідомляє, що реферат д-ра Мирона Коновальця, який через виїзд прелеґента не відбувся в речениці, пересунений на суботу 22. XI. ц. р. на год. 19. Адреса домівки: Краків, вул. Зелена 26, м. 9. — Просимо явитися точно.

— В НЕДІЛЮ 23. листопада ц. р. відбудеться відчит проф. д-ра І. Раковського „Про походження українців" у домівці УОТ (Адольф-Гітлерпляц 12, III. пов.).

Затемнення помешкань на терені Ген. Губернаторства обовязує від год. 16.55 до год. 7.50.

— ЯК ПОВІДОМЛЯЄ „Оссерваторе Романо" — на першому засіданні папської Наукової Академії, що відбудеться 30. листопада, папа виголосить свою промову.

— БІЛЬШІСТЬ турецьких щоденників поставила в понеділок домагання до уряду, щоб він для забезпеки прохарчування населення завів раціоналізацію найважніших харчів та карткову систему.

— АГЕНЦІЯ СТЕФАНІ повідомляє, що до Ню-Йорку прибув англійський кружляк „Кейдерок" (4,180 тон), а до Черлестону корвета „Дієнтос", щоб перейти в корабельних варстатах направу.

— ВОЛГА ЗАМЕРЗЛА. З Анкари подають, що в області Самари, нової столиці большевицького уряду, припинено корабельний рух, бо Волга замерзла.

— БІЛЯ СПРИНҐФІЛД упав 2-моторовий американський військовий бомбовик. Обидва члени залоги вбиті.

— ВЕЛИКИЙ ЗЕМЛЕТРУС. У вівторок, 18. ц. м. зазначили інструменти державного заведення для дослідів над землетрусами в Єні в год. 17.58,48 землетрус найбільших розмірів 9.200 км. віддалення від огнища. Хитання землі в Єні тривали годинами і осягнули свою кульмінаційну точку коло год. 18.39. Енергія потрясень була така велика, що хвилі землетрусу оббігли земську кулю кілька разів. Здогадуються, що тим вогнищем може бути Японія, або моря, що її окружують, оскільки це можна зміркувати із записок одної-одинокої стації. Вже в год. 11.30 заобсервовано записки дуже легкого землетрусу, який мав місце мабуть у тому самому просторі.

КОРОТКІ ВІСТКИ

* **„Німецькі війська** прийшли до балтійських країв як визвольники і можна бути певним того, що — так пише „Суомен Соціяльдемократті" — большевицьке панування ніколи вже не вернеться". Опісля часопис обговорює заведення цивільної управи у Східних Краях під проводом Альфреда Розенберга. Найближчою ціллю є тепер, — так пише часопис, — створити лад, який усунув би раз на завсіди хаос, який большевики викликали в тих краях.

* **„Таймс"** приніс песимістичний звіт: „Совітська оборона виставлена на сильний і постійний натиск, а поміч у матеріялах, яку Анґлія може дати Совітському Союзові, розмірно маленька. Фіни, як союзники Німеччини, сильно співділають і окружують та загрожують Петербургові, а румунські та мадярські боєві сили успішно воюють на совітській землі. Також в Ірані могли б справи бути кращі. Рівнож на середущому сході не виглядає воно надто корисно".

* **Естонці на фронті.** Льояльна та щира співпраця балтійських народів з новою Европою проявляється в тому, що балтійські добровольці беруть участь у бою проти большевизму. Формації естонських добровольців уже воюють на фронті.

* **Літвінов** — новий совітський посол у Вашинґтоні, зявився зі своєю жінкою на летовищі в Тегерані, щоби летіти дальше до Каїро, але його відправив урядовець анґлійської летунської лінії з заввагою, що для нього нема місця в літаку.

* **Британський** парляментарний посол Дейвіс гостро звернувся в промові в „Конституціонел Клуб" у Ліверпулі — як подає „Таймс" — проти невідповідального вибілювання відповідальних британських урядових органів. Він подав як характеристичний приклад звіти лорда Горта, головного команданта британського експедиційного корпусу у Франції, які щойно появилися. Лорд Горт отверто говорив у своїх звітах про недомагання озброєння. Дейвіс кількакратно довідувався в своєму часі, коли анґлійський експедиційний корпус ще стояв у Франції, в урядових чинників і завсіди діставав відповідь, що все в порядку та що справи стоять добре. Але не все воно було в порядку і справи стояли дуже зле.

* **Північно-американський учений компромітує Рузвелта.** Професор католицького університету у Вошинґтоні, монсіньор Фалтон Шін, знову заатакував в одному викладі вислови Рузвелта про здогадну свободу релігії в Совітському Союзі. При цьому вказав він на те, що президент заявив у лютні минулого року, що він бридиться безчисленними розстрілами та гнобленням релігії в Совітському Союзі.

* **Розвязка жидівського питання на расовій основі.** Мадярський парлямент полагодив на засіданні минулої пятниці бюджет міністра справедливости. Міністер справедливости фон Радочай обговорював у своїй промові поодинокі питання, між ними уніфікацію карної системи, модернізацію карного закону і жидівського законодавства. До цієї точки зазначив він виразно, що жидівське питання в Мадярщині по думці уряду повинно бути розвязане на расовій основі.

* **Туреччина звертається проти британської пропаганди.** Турецький уряд вислав ноту до совітського посольства з метою обмежити британську пропаганду в Туреччині, а передусім пропаганду того роду, що ображає заприязнені з Туреччиною держави та могла б обтяжити взаємини Туреччини з третими державами. Турки зліквідували британську спробу роздавати в рямках влаштованої „Брітіш Кавнсилем" вистави книжки пропаґандивні значки.

КУТОК МОВИ

ТОМУ, ПРОТЕ, ДЛЯ ТОГО

Всі ці три вислови мішають у нас дуже часто, спеціяльно в Галичині. „Я довідався, що ви хорі, проте я вийшов вас відвідати". Це зовсім неправильно, бо тут треба поставити „тому". „Проте" має в нас значіння „мимо того", нпр.: „бідний, а проте щасливий", „я довідався, що ви хорі, а проте не боявся до вас зайти". Так само ставлять замість „тому", вислів „длятого" (писаний разом). Тимчасом „для того" (писане окремо) має в нас трохи інше значіння. Нпр.: „Для того, щоби зробити кутю, треба описаної пшениці, маку й меду", „Я прийшов до вас для того, для чого вже приходив нераз".

ЩОБ, ЩОБИ — КОБ, КОБИ

Всі ці форми, на мою думку, літературні, дарма, що дехто вважає літературним тільки „щоб" та „коби"(!), а дехто тільки „щоб", а замість „коб" та „коби" каже ставити „якби".

Щоб, щоби. Не розумію причини, чому тільки „щоб" має мати право громадянства! Обі форми виступають і в народній і в літературній мові. Коли писати „щоб", а коли „щоби"? Це залежне від слова, яке приходить після цього. Коли слово починається на дві приголосівки, треба ставити „щоби": „щоби стрільці не заспали...", „щоби слава не пропала", „щоби стримати", „щоби вбити" (або „щоб убити"), „щоби хвалити" і т. д.

Дивно виглядає погляд декого на справу, коли цей дехто каже: „Літературно добре є тільки „щоб" і „коби". Значить: „щоб" можна — „щоби" ні, а рівночасно „коби" можна, а „коб" ні.

ЗНАЧІННЯ, ЗНАЧЕННЯ — ВРАЖІННЯ, ВРАЖЕННЯ.

Ми є свідками дуже цікавого явища. Наддніпрянщина накидає якусь форму Галичині, щоб потім... відкинути її і назвати галицькою. Перед світовою війною писали в Галичині „значенє" і „враженє". Підо впливом Наддніпрянщини прийнялася з трудом форма: „значіння" і „враження". Тепер Наддніпрянщина пише „значення" і „враження", а Галичина „значіння" і „вражіння".

Як треба писати?

На мою думку треба лишитися при формі „значіння" і „вражіння", бо „значення" і „враження" може бути вжите в іншім розумінні. Нпр.: „Той чоловік має велике значіння", „Та подія зробила велике вражіння", а знову: „Значення дерев — це праця лісників", „враження рани може мати лихі наслідки".

ТОЩО, І ТАК ДАЛІ

Я прочитав недавно таке речення: „Америка, Австралія, Нова Зеляндія тощо". Так писати не можна. „Тощо" — це ніщо іншого, як „і ще дещо", „і тим подібне". Можна сказати: „Я взяв хліб, сіль, масло, сир, тощо". Зате в вичисловуванні людей, назв, країв чи народів треба ставити „і так далі", а не „тощо".

КОЛО, БІЛЯ

Обі форми літературні. Але останніми часами щораз більше плутають ці два прийменники. Напр.: „біля року 1919", „я заплатив біля сто золотих", „вона добре ходила біля корови". Це зовсім неправильно. „Біля" означає тільки одну сторону якоїсь речі, а не всі, чи бодай дві, як це означає „коло". Коли ми кажемо „коло року 1919", то це означає, що воно сталося або перед, або після 1919 р. Так само: „я заплатив коло сто золотих", чи „вона ходила коло корови". Можна стояти біля стола, біля плота, біля хати, але тільки в значінні одної сторони. Можна й ходити біля корови, але тільки сюди й туди — з одної сторони.

Коротко: „біля" має далеко вужче значіння, його деколи можна вжити замість „коло", але тільки деколи, бо в противному разі трапляються нісенітниці в роді „вона ходила біля корови".

МИМО

Давніше писали: „мимо заборони", „мимо доброї волі", „мимо старого віку" і т. д. Тепер пишуть тільки ще „мимоходом" і „мимоволі". Зате часто вживають „мимо" в значінні „попри" чи „повз": „я йшов мимо плота", „корабель плив мимо будинків", „вовк гнався мимо ліса". Як бачимо „мимо" стоїть другим відмінком. „Попри" і „повз" (дехто пише „поуз") стоїть із четвертим відмінком: „попри хату", „повз ліс". Неправильно написав один журналіст в одному часописі: „Ми їхали повз уніятського кладовища".

Р. Купчинський

Болгарський премієр домагається винищення комунізму

СОФЯ. — В промові перед парляментом президент міністрів Філов гостро звернувся проти розкладових метод комунізму і заявив м. ін. „Комунізм — це цілковите заперечення нашої господарської структури, нашого народнього життя, наших традицій та історичних понять. Болгарський народ по селах і містах складається переважно з малих власників, у яких поняття приватної власності, яку комунізм в основі відкидає, глибоко закорінене і служить до здобуття власного добробуту. Тому боремося проти комунізму та проти всіх його форм, у яких він виявляється в Болгарії і будемо це робити і в майбутньому. Особливо сьогодні, коли ціла Европа під проводом держав оси повстала до бою проти комунізму, не можемо стояти на боці. Ми переконані, що винищення комунізму — це одна зі суттевих умовин розвитку европейської культури".

Як доказ до своїх слів Філов вказав, в який спосіб населення відкинуло комуністичну пропаганду та спроби спадунів викликати неспокій в краю.

ОЧЕВИДЕЦЬ ПРО БОМБАРДУВАННЯ МОСКВИ.

МІНСЬК. В одній місцевості на південь від большевицької столиці натрапили німецькі вояки на московського професора математики С. П. Імінґа, що шукав тут прибіжища. Він заявив, що тепер вже безпечний від німецьких бомб, які прогнали його з Москви. Один алярм ішов за алярмом, повітряна тривога за тривогою. Німецькі бомби поцілили важко електрівню і мешкання були днями без світла. На двірцях товпилися рідні большевицьких урядовців, які хотіли себе забезпечити. Але тільки особливо вишукана частина, між ними багацько комісарів, могло користуватися нечисленними відходячими поїздами.

ПРОПАЛО 100 ТИСЯЧ ЛАТВІЙЦІВ І 160.000 ЕСТОНЦІВ.

МІЛЯНО. — У спеціяльному звідомленні часопису „Ля'Італія" змальовує нечувані жорстокості большевицьких орд у прибалтійських країнах. Згідно з ним у другій половині червня пропало в цих країнах неменше як 100.000 латвійців і 160.000 естонців, стільки ж саме відступаючі большевики у варварський спосіб повбивали, а більшу кількість осіб заслали в невідомі околиці далеких совітських областей. Поважна частина населення вимерла врешті з невимовних терпінь. Зокрема трагічне положення в Естонії, де талінський архиепископ пропав вже безслідно від 5 місяців, зрештований та засланий большевиками разом з іншими естонськими священниками. Були вістки, що він перебуває в Уралю. У Таліні большевики сплюндрували, заки покинули місто, й церковні архіви та позабирали чимало документів. Захопили теж большевики зі собою талінського протестантського архиепископа та його наслідника.

МОЛОДЬ — БУДУЧНІСТЬ НАРОДУ!
Жертви на Фонд Українського Студента: Українбанк, Краків.

На допомогу полоненим

Життя в Українському Клюбі у Варшаві пливе повним руслом. Тут що-суботи відбуваються виступи Українського Національного Хору Вол. Божика та виступи наших солістів.

Ось в неділю 16. ц. м. знову виступив УНХ Вол. Божика на допомогу нашим полоненим із червоної армії.

І зібрано справді поважну суму, бо аж 769 зол., які й вислано куди слід. Так рятує брат брата. **п-я-к.**

ЗІ СПОРТУ

Львів: ДТСҐ (Краків) — УКРАЇНА 2:0 (1:0).
(Від власного кореспондента).

Недільні змагання за чашу Ген. Губернаторства закінчились поразкою української дружини, якій того дня якось нішо не виходило і яка не використала навіть карного. Інша річ, що Україна грала ці змагання наче товариські, без запалу й темпа, тому, хоч була дружинною технічно може і кращою, остаточно заслужено їх програла. Її краківський противник грав завзято до кінця, а маючи кращий старт до мяча, знаменитого воротаря і більше щастя, зумів вирішити змагання у свою користь. Тимсамим Україна відпала від дальших змагань за чашу ГГ. Видців, не зважаючи на кілька ступнів морозу, до 3.000.

Львовянин.

ОГОЛОШЕННЯ

ЦІНА ОГОЛОШЕНЬ: Ціла сторінка 600 зол., пів сторінки 320 зол., ¼ сторінки 180 зол., ⅛ сторінки 150 зол. 1/16 сторінки 80 зол.
МЕНШІ ОГОЛОШЕННЯ: 1 міліметер ширини 1 шпальти (або його місце) 1 зол. — В тексті 100% дорожче, на першій сторінці 200% дорожче.
ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ: 30 сотиків за слово, найменше 3 зол. Для шукаючих праці 15 сот. за слово. Матримоніяльні по 50 сот. за слово.
КНИЖКИ: Всі книжки нашого видавництва продають книгарні й адміністрація видавництва. Хто хоче замовити книжки просто на свою адресу — повинен наперед прислати належитість і на пересилку, а тоді вишлемо бажані книжки.

ПЕРЕДПЛАТА „Кр. В.": Передплату треба висилати згори. Передплата однакова в краю й закордоном. Часопису на кредит не можемо висилати. При зміні адреси треба все подавати попередню адресу.

ВИСИЛКА ГРОШЕЙ: Гроші на передплату з Генерального Губернаторства треба посилати переказами або чеками нашого видавництва Sch A Warschau Nr. 3.812. З Німеччини чеками нашого видавництва за Postscheckkonto Berlin № 68085.
З Протекторату: чеками „Українського Видавництва" Postsparkasse Prag 78.513. — Із Словаччини чеками Tatra banka, filialka v Bratislave, Bratislava, № 5015 на р-к Ukrainske Nakladatelstvo v Krakove. — Курс 1 нім. марки 2 зол., 1 чеської кор. 0.20 зол., 1 словацької кор. 0.20 зол.
При висилці грошей все треба подати на що призначені гроші. Звертаємо увагу: подавати читку і докладну адресу.

За Редакцію відповідає начальний редактор М. Хомяк у Кракові. Видає „Українське Видавництво", Краків, вул. Райхсштрассе 34, E. Тел.
З друкарні „Нова Друкарня Денникова" під наказною управою, Краків, вул. Ожешкової 7, тел. 102-79.
Verantwortlich für den Gesamtinhalt und Anzeigenteil: Hauptschriftleiter M. Chomiak, Krakau. Verlag: „Ukrainischer Verlag" G. m. b. H. Krakau, Reichsstrasse 34. Fernspr. 230-39. — Druck: „Neue Zeitungsdruckerei", Kommissarische Verwaltung, Krakau, Orzeszkowagasse 7, Fernsprecher 10279